

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
кафедра трудового та професійного навчання

Програма спецкурсу:
”Педагогіка і психологія художніх ремесел”
(для студентів
індустріально-педагогічного факультету)

Протокол № 3
від 26.10.2006р.

Кривий Ріг
2006

Драшко О.М. Програма спецкурсу : “Педагогіка і психологія художніх ремесел ”- Кривий Ріг : КДПУ, 2006.-14 с.

Протокол № 3
від 26.10.2006 р.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Пермяков О.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету;

Калініченко Т.Ф. – кандидат педагогічних наук, доцент Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій.

Для підготовки фахівців за спеціальністю – 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти”.

Розглядається програма спецкурсу: “Педагогіка і психологія художніх ремесел ” для викладачів, студентів педагогічних вищих навчальних закладів.

Драшко О.М., КДПУ, 2006.

Програма спецкурсу “Педагогіка і психологія художніх ремесел”

Пояснювальна записка

Соціокультурний стан України як частини полікультурного простору сьогодні має цілу низку актуальних проблем однією із таких є вирішення протиріччя: як Україні та її громадянам у природному і необхідному процесі набуття ознак міжнаціонального суспільства зберегти національну індивідуальність. У руслі вирішення означеного протиріччя через такий соціальний інститут як освіта актуальною виступає проблема підготовки вчителів обслуговуючої праці до використання художніх ремесел у навчально – виховному процесі.

Даний курс передбачає ознайомлення студентів із загальними відомостями народного мистецтва, національної культури вивчення історії й сучасного стану розвитку художніх ремесел.

Програма спецкурсу дає студентам основні відомості про освітньо-виховні функції художніх ремесел, дидактичну характеристику художніх ремесел та розкриває психологічні важелі впливу художніх ремесел на розвиток особистості.

Програма сприяє розвитку творчого мислення і художніх здібностей студентів, вихованню естетичної культури, формуванню художніх смаків на основі глибокого розуміння техніки і технології виготовлення виробів з використанням вишивки, ткацтва, виготовлення національного одягу.

Програма має педагогічне спрямування і передбачає підготовку студентів до самостійного проведення занять з обслуговуючої праці, підготовку фахівців для позашкільних заходів за профілем традиційних народних художніх ремесел.

Тематичний план спецкурсу

“Психологія і педагогіка художнього ремесла”

Семестр	Загальна кількість годин	Лекції	Лабораторні, практичні заняття	СРС	Залік
	34	8	16	10	+

Модуль	Тема	Лекції (г)	Лабораторні, заняття (г)	СРСР (г)
I	Освітньо-виховні функції художніх ремесел	3	6	4
1.1	Художні ремесла в культурному досвіді народу.	2	4	
2.1	Виховна дія художніх ремесел: ткацтво, виготовлення національного одягу.	1	2	
II	Дидактична характеристика художніх ремесел.	3	6	4
2.1	Як навчали художньому ремеслу: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу? (історичний аспект).	2	4	
2.2	Місце художнього ремесла у практиці трудового виховання і навчання.	1	2	
III	Психологічні важелі впливу художніх ремесел на розвиток особистості.	2	4	2
3.1	Спонукальна дія художніх ремесел у творчому розвитку особистості	1	2	
3.2	Індивідуалістична і колективістська позиція участі особистості у розвитку художніх ремесел: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу	1	2	
	Всього	8	16	10

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Змістовний модуль I. Освітньо-виховні функції художніх ремесел

Лекція 1. Художнє ремесло в культурному досвіді народу (2г).

Мета: Розкрити сутність художніх ремесел: ткацтва, вишивки, виготовлення національного одягу, як складової декоративно-прикладного мистецтва в контексті національної культури.

Зміст: Художні ремесла: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу, декоративно-прикладне мистецтво, народна творчість, народне мистецтво, національна культура.

Лекція 2. Виховна дія художніх ремесел: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу (1г).

Мета: Розкрити сутність освітньо-виховних функцій художніх ремесел.

Зміст: Освітньо-виховні функції художніх ремесел: соціально-ціннісна, етнічно-соціальна, традиційно-історична, статусно-позиційна, утилітарно-практична, художньо-естетична, професійно-ціннісна.

Змістовний модуль II. Дидактична характеристика художніх ремесел.

Лекція 3. Шляхи навчання художньому ремеслу: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу? (2г).

Мета: Розкрити шляхи навчання художнім ремеслам в історичному розвитку.

Зміст: Сімейне трудове виховання, цеховий спосіб розвитку художніх ремесел, громадські осередки, промислові осередки.

Лекція 4. Місце художнього ремесла у практиці трудового виховання і навчання.(1г).

Мета: Розкрити місце і роль художніх ремесел в історії розвитку виховання і навчання підростаючого покоління.

Зміст: Уроки рукоділля, ремісничі училища, трудове виховання і навчання у сучасній школі, художні гуртки, центри.

Змістовний модуль III. Психологічні важелі впливу художніх ремесел на розвиток особистості.

Лекція 5. Спонукальна дія художніх ремесел у творчому розвитку особистості (1г).

Мета: Розкрити психологічні важелі художніх ремесел у формуванні особистості.

Зміст: Емоційне сприйняття творів художнього ремесла, розвиток творчої уяви, фантазії, художніх почуттів, художнього мислення, художньо-творча діяльність особистості.

Лекція 6. Індивідуалістична і колективістська позиція участі особистості у розвитку художніх ремесел: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу (1г.).

Мета: Розкрити ціннісні важелі художніх ремесел у формуванні особистості і розвитку культури суспільства.

Зміст: Функція самореалізації художніх ремесел, функція ретрансляції, індивідуальний і колективний характер художніх ремесел, загальнолюдська і національна цінність художніх ремесел.

ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль I. Освітньо-виховні функції художніх ремесел

Заняття 1 - 2. Тема. Класифікаційні ознаки художніх ремесел: ткацтво, вишивка, національний одяг(4г.) .

План

1. Декоративно-прикладне мистецтво.
2. Художні ремесла. Критерії, класифікація.
3. Вид, рід, жанр, твір.
4. Ткацтво. Вишивка. Національний одяг (презентація виробів).

Заняття 3. Тема. Дослідження реалізації освітньо-виховних функцій у досвіді близького осередку(2г.) .

План

1. Освітньо-виховні функції художніх ремесел.
2. Способи оцінки освітньо-виховних функцій.
3. Анкетування вчителів обслуговуючої праці та учнів (презентація результатів).

Змістовний модуль II. Дидактична характеристика художніх ремесел.

Заняття 4 – 5 Тема. Дослідження родинного розвитку художніх ремесел: ткацтво, вишивка, національний одяг(4г.) .

План

1. Обговорення рефератів на тему: "Родинне виховання та оволодіння художніми ремеслами".
2. Презентація архівних документів.
3. Демонстрація виробів сімейного фонду.

Заняття 6.Тема. Аналіз прилучення учнівської молоді до художніх ремесел через ретроспективний погляд на власний досвід та досвід своїх учнівських колективів(2г.) .

План

1. Виставка особистих досягнень (з дитинства до студентських років).
2. Творча презентація аналізу прилучення студентів до художніх ремесел (пісня, казка тощо).

Змістовний модуль III. Психологічні важелі впливу художніх ремесел на розвиток особистості.

Заняття 7. Тема. Діагностика емоційного сприйняття художніх творів художніх ремесел: ткацтво, вишивка, національний одяг(2г.) .

План

1. Способи діагностики емоційного сприйняття художніх ремесел.
2. Практика реалізації одного із способів художніх ремесел.
3. Полілог за результатами діагностики.

Заняття 8. Тема. Психологічний портрет художнього твору, виконавця, суспільного осередку (2г.).

План

1. Психологічні важелі впливу художніх ремесел на особистість.
2. Сюжетно-рольова гра.

Зміст самостійної роботи студентів

Змістовний модуль I. Освітньо-виховні функції художніх ремесел. (4г.)

Завдання. Підготувати реферат на одну із тем:

- Художньо-стильова єдність виробів художніх ремесел у дизайні сучасного інтер'єру.
- Етнорегіональні особливості українського народного костюма.
- Регіональні особливості вишитих виробів.
- Художнє ткацтво.
- Історія виникнення та розвитку вишивки на Україні.
- Морфологія видів художніх ремесел.

Змістовний модуль II. Дидактична характеристика художніх ремесел (4г.)

Завдання. Проект статуту цеху:

- а) ткачів або
- б) вишивальниць або
- в) шевців.

Змістовний модуль III. Психологічні важелі впливу художніх ремесел на розвиток особистості (2г.)

Завдання. Вивчити інтереси студентів групи до художніх ремесел: ткацтво, вишивка, виготовлення національного одягу.

ЗАЛІК

Оцінка результатів навчально- пізнавальної діяльності студентів здійснюється у 100 бальній системі.

Володіння теоретичним матеріалом:

Конспект лекцій 10 балів

Відповідь на занятті 0 - 5 балів

Відповідь на занятті 0 - 5 балів

Всього : 25 балів

Лабораторно- практичні заняття

Відповідь на занятті 5 балів

Виконання практичних завдань 0 – 5 балів

Виконання творчих завдань 0- 5 -10 балів

Виготовлення художнього виробу 0- 5-10 балів

Всього : 30 балів

Самостійна робота студентів

Написання реферату 0-5-10 балів

Складання проекту статуту цеху 0-5-10 балів

Дослідницький матеріал 0-5-10 балів

Всього : 30 балів

Своєчасність виконання завдань -5 балів

Оригінальність виконання завдань - 5 балів

Якість презентації – 5 балів

Всього: 15 балів

За всі види робіт 100 балів

Розподіл оцінок за бальною системою: 50-60 балів – задовільно

65-80 балів – добре

85-100 балів – відмінно

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверичев Ю. П. Трудовое начало в школе: уроки прошлого / Ю. П. Аверичев // Школа и производство. – 1999. – № 1. – С. 15–22.
2. Аніщенко О. В. Особливості професійного навчання жінок на Київських рукодільних курсах Ольги і Серафими Курдюмових (1897–1915 рр.) // Професійно-художня освіта України: зб. наук. праць. – К.: Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2002. – 208 с.
3. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Євген Антонович Антонович, Раїса Володимирівна Захарчук-Чугай, Михайло Євстахович Станкевич. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
4. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посіб. / Іван Дмитрович Бех. – К.: ІЗИН, 1998. – 204 с.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис / Олекса Воропай. – К.: Оберіг, 1993. – 590 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
7. Дем'яненко Н. М. Загальнопедагогічна підготовка на Київських вищих жіночих курсах (1878–1920 рр.) / Н. М. Дем'яненко // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 211–216.
8. Дмитренко П. Підготовку вчителя на наукову основу / П. Дмитренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1997. – № 2. – С. 36–39.
9. Драшко О. М. Використання освітньо-виховного потенціалу художніх ремесел в процесі трудового навчання школярів / О. М. Драшко // Рідна школа. – 2001. – № 12. – С. 50–51.
10. Ельников Д. П. Обучение школьников художественным видам труда / Д. П. Ельников // Школа и производство. – 2000. – № 1. – С. 37–39.
11. Жолтовський П. М. Українська народна вишивка: монографія / П. М. Жолтовський. – К.: Наукова думка, 1988. – 190 с.
12. Захарченко М. М. История Киевского института благородных девиц (1838–1888 гг.) / М. М. Захарченко. – К.: Кульженко, 1889. – 163 с.

13. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії / Іван Андрійович Зязюн, Г. М. Сагач. – К.: Українсько-фінансовий інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
14. Історія української культури / за ред. Івана Петровича Крип'якевича. – Львів : Вид. Івана Тиктора, 1937. – 1036 с.
15. Каблукова М. Комиссия по женским ремеслам, ее задачи и деятельность / М. Каблукова // Технические обозрение. – 1899. – № 4. – 18 с.
16. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка / Тетяна Валеріївна Кара-Василівна, Алла Дмитрівна Чорноморець. - К.: Либідь, 2002. - 160с
17. Ковальчук В. О. Українське народознавство: книга для вчителя / В. О. Ковальчук. – К.: Освіта, 1994. – 176 с.
18. Кондрашова Л. В. Превентивная педагогика: Учеб. пособие / Лидия Валентиновна Кондрашова. – К.: Вища школа, 2005. – 231 с.
19. Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури // Інформ. зб. Мін. освіти України. – К.: Освіта, 1995. – № 5. – С. 2–9.
20. Котряхов Н. В. Подготовка учителя к обучению ручному труду в русской дореволюционной школе / Н. В. Котряхов // Школа и производство. – 1995. – № 6. – С. 27–28.
21. Культура і побут населення України / Всеволод Іванович Наулко, Лідія Федорівна Артюх, Володимир Федорович Горленко та ін. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.
22. Лихолат О. В. Яким було трудове навчання дівчат у загальноосвітніх школах України до 1917 р. / О. В. Лихолат // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1997. – № 3. – С. 44–46.
23. Манучарова Н. Д. Декоративно-прикладне мистецтво Української РСР / Н. Д. Манучарова. – К.: ІЗМН, 1952. – 176 с.
24. Матейко К. І. Український народний одяг / К. І. Матейко. – К.: Либідь, 1977. – С. 14–18.
25. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма / Т. О. Ніколаєва. – К.: Либідь, 1996. – 176 с.

26. Основы декоративного искусства в школе: учебн. пособ. / под ред. Б. В. Нешумова, Е. Д. Щедрина. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.
27. Прилипко Я. П. Український народний одяг як джерело вивчення етнічної історії / Я. П. Прилипко // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 5. – С. 20–21.
28. Радкевич В. О. Технологія вишивки: підручник / Валентина Олександрівна Радкевич, Ганна Миколаївна Пащенко; за ред. Нелі Григорівни Ничкало. – К.: Вища школа., 1997. – 303 с.
29. Сінкевич Н. Проблеми морального виховання дівчат-підлітків в історії педагогіки / Н. Сінкевич // Рідна школа. – 2000. – № 3. – С. 60–62.
30. Скворцов К. А. Специализация учителя – народные ремесла / К. А. Скворцов // Школа и производство. – 1998. – № 5. – С. 41–43.
31. Тищенко О. Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва в Україні (XII–XVIII ст.) / О. Р. Тищенко. – К.: Либідь, 1992. – 192 с.
32. Українська вишивка. Альбом / авт. тексту та упоряд. Тетяна Валеріївна Кара-Васильєва. – К.: Мистецтво, 1963. – 263 с.
33. Українська культура: лекції / за ред. Д. Антоновича. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.
34. Українська минувшина: ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Понамарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна, О. Боряк, В. Горленко та ін. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.
35. Українське мистецтво у полікультурному просторі: навч. посіб. / за ред. О. П. Рудницької. – К.: Екс Об, 2000. – 208 с.
36. Українське народознавство: навч. посіб. / за ред. С. П. Павлюка, Т. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів: Фенікс, 1994. – 608 с.
37. Федотова Л. В. Народные ремёсла: традиции и обучение / Л. В. Федотова // Школа и производство. – 1997. – № 2. – 66 с.
38. Шпикалова Т. Я. Декоративное творчество и художественные народные промыслы / Тамара Яковлевна Шпикалова. – М.: Просвещение, 1973. – 102 с.

